

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
26.6.2013

LAAJAKAISTAHANKKEEN TOINEN VÄLIARVIOINTI ; KESKUSTELUMUISTIO

Yhteenveto

Laajakaista kaikille 2015 –hankkeen ensimmäinen väliarviointi valmistui alkuvuodesta 2012. Sen perusteella valtioneuvosto teki 3.5.2012 periaatepäätöksen laajakaistayhteyksien kehittämisestä. Yhtenä toimenpiteenä periaatepäätöksessä edellytettiin hankkeen toisen väliarvioinnin tekemistä vuonna 2013. Periaatepäätöksen linjausten mukaisesti lakia laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla (1186/2009) muutettiin 2.11.2012 (594/2012). Lakimuutoksen myötä teleyritysten investointirahoitusta helpotettiin sillä, että puolet hyväksytystä tuesta maksetaan heti tukipäätöksen jälkeen. Rahoituksen järjestämistä helpotettiin mahdollistamalla muiden julkista tukea sisältävien rahoitusinstrumenttien käyttö ja korottamalla hankkeen tuki-intensiteetti 90 prosenttiin tukikelpoisista kustannuksista. Uusia ehtoja sovelletaan hankkeisiin, jotka on julistettu haettavaksi lain voimaantulon eli 12.12.2012 jälkeen. Lisäksi valtioneuvosto päätti 22.11.2012 lakimuutoksen mahdollistamasta tukimäärärahan maakuntakiintiöistä luopumisesta. Nyt varoja voidaan kohdentaa hankkeille niiden maantieteellisestä sijainnista riippumatta tarpeen mukaan.

Tässä keskustelumuistiossa käydään läpi laajakaistahankkeesta tähän mennessä saatuja kokemuksia sekä esitetään näkökulmia, joita eri yhteyksissä on tuotu esiin Laajakaista kaikille 2015 –hankkeeseen liittyen. Lopullinen toinen väliarviointi laaditaan lausuntokierroksen vastausten ja eduskunnassa 9.10.2013 pidettävän työpajan tulosten pohjalta loppuvuonna 2013.

Toisen väliarvioinnin perusteella tukijärjestelmään ei ole tarkoitus tehdä sellaisia tarkistuksia, jotka edellyttävät merkittäviä muutoksia lainsäädäntöön tai EU:n komissiolle tehdyn laajakaistatuen notifiointin täydentämistä.

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	<u>2</u>
2.	100 Mbit/s:n tavoite ja viestintäteknikoiden kehitys	<u>2</u>
3.	Julkisen tuen periaatteet	<u>3</u>
4.	Ensimmäinen väliarviointi	<u>4</u>
5.	Laajakaistatukilain muutos	<u>5</u>
6.	Hankkeen tilanne.....	<u>6</u>
7.	Sidosryhmien palaute seutuverkko-seminaarissa	<u>12</u>
8.	Jatkokeskusteluaiheet	<u>14</u>

1. Johdanto

Pääministeri Matti Vanhasen II hallitus asetti vuonna 2008 tavoitteeksi, että vuoden 2015 loppuun mennessä lähes kaikki vakinaiset asuinnot (yli 99 % väestöstä) sekä yritysten ja julkishallinnon organisaatioiden vakinaiset toimipaikat ovat enintään kahden kilometrin etäisyydellä 100 Mbit/s nopeudella toimivan yhteyden mahdollistavasta valopuitu- tai kaapeliverkosta. Haja-asutusalueilla verkkoja rakennetaan osaksi julkisella tuella. Hankkeen toteuttamisessa on käynnissä kolmas varsinainen rakentamiskausi. Useita hankkeita on jo valmistunut ja rakentaminen jatkuu vilkkaana eri puolilla Suomea.

Pääministeri Mari Kiviniemen hallituksen päätöksen mukaisesti laajakaistahankkeesta tehtiin väliarviointi vuosina 2011 - 2012. Väliarvioinnin perusteella valtioneuvosto teki 3.5.2012 periaatepäätöksen laajakaistayhteyksien kehittämistä. Periaatepäätöksen mukaisesti hallitus päätti säilyttää alkuperäisen tavoitteen siitä, että 100 Mbit/s laajakaistayhteyden tulee 2015 loppuun mennessä olla enintään kahden kilometrin päässä vakinaisista asuinpaikoista. Tavoitteen saavuttamisen edistämiseksi ja hankkeiden sujuvoittamiseksi pienten teleyritysten investointirahoitusta ja uusien toimijoiden tarvitsemää pääomarahoitusta helpotetaan. Lisäksi tukirahoituksen maakuntakiintiöistä päätettiin luopua.

Uudet tukiehdot lähetettiin EU:n komissiolle 22.1.2012 notifioitavaksi ja tukiehtojen hyväksyntäpäätös saatiin komissiolta 7.9.2012. Tämän jälkeen annettiin hallituksen esitys haja-asutusalueiden laajakaistatukilain muutoksesta eduskunnalle. Lakimuutos tuli voimaan 12.11.2012. Valtioneuvosto teki 22.11.2012 päätöksen maakuntakiintiöiden poistamisesta.

Lisäksi valtioneuvoston periaatepäätöksessä edellytettiin, että laajakaistahankkeesta laaditaan toinen väliarviointi vuonna 2013. Toisen välitarkastelun perusteella päätetään, onko laajakaistahankkeen periaatteita tarpeen joltain osin tarkistaa.

Tässä keskustelumuistiossa käydään läpi laajakaistahankkeesta tähän mennessä saatuja kokemuksia sekä esitetään ratkaisuvaihtoehtoja havaittuihin ongelmiin. Tarkoitus ei ole kuitenkaan käsitellä tarkemmin samoja asioita, jotka olivat esillä ensimmäisessä väliarvioinnissa. Lopullinen toinen väliarviointi laaditaan lausuntokierroksen jälkeen syksyllä 2013.

2. 100 Mbit/s:n tavoite ja viestintätekniikoiden kehitys

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä 4.12.2008 tavoitteeksi asetettiin:

31.12.2015 mennessä kaikkialla maassa on kysynnän mukaisesti saatavilla 100 Mbit/s:n yhteydet mahdollistava valokuitu- tai kaapeliverkko tai muu ominaisuuksiltaan näihin rinnasteinen verkko, johon liitettävällä enintään kahden kilometrin pituisella kiinteällä tai langattomalla tilaajayhteydellä ainakin 99 prosentissa vakinaisista asunnoista sekä yritysten ja julkishallinnon organisaatioiden vakinaisista toimipaikoista voidaan käyttää erittäin suuria yhteysnopeuksia vaativia viestintä- ja muita tietoyhteiskunnan palveluita.

Käyttäjät hankkivat tilaajayhteytensä omalla kustannuksellaan valitsemaltaan teleyritykseltä tai muulta toimittajalta.

100 Mbit/s:n tavoite ja tekninen kehitys

Asetettu 100 Mbit/s tavoite on edelleen perusteltu. Historia osoittaa, että uudet tietoliikennepalvelut tarvitsevat entistä nopeampia yhteyksiä. Viime aikoina yleistyneet, verkosta ladattavat video- ja elokuvapalvelut sekä netti-TV vaativat paljon tietoliikennekapasiteettia. Näin on myös jatkossa. 100 Mbit/s ei ole mikään yläraja; jo nyt on käytössä jopa 1 Gbit/s yhteyksiä. Valokuitutekniikalla toteutetun huippunopean verkon etuna on, että se on kohtuullisin kustannuksin päivitettävissä nopeuksiin, jotka riittävät kaikkiin nykyisiin ja tuleviin palveluihin ainakin 50 vuodeksi.

EU:n komission syyskuussa 2010 julkaisemassa laajakaistatiedonannossa esitettiin tavoitteita eurooppalaisten laajakaistayhteyksien kehittämiseksi. Komissio esitti, että vuoteen 2020 mennessä kaikkien eurooppalaisten saatavilla tulisi olla yli 30 Mbit/s internet-yhteys ja vähintään puolella eurooppalaisista kotitalouksista tulisi olla käytössä yli 100 Mbit/s liittymä. EU:n neuvosto hyväksyi asiakirjaa koskevat päätelmät joulukuussa 2010 ja puolsi komission esittämiä tavoitteita.

Komission tiedonannon mukaan 30 Mbit/s liittymän tuominen kaikkien ulottuville vuoteen 2020 mennessä on toteutettavissa VDSL:n ja seuraavan sukupolven langattomien tekniikoiden yhdistelmää käyttäen. Kumpikin EU:n tavoitteista on Suomessa saavutettavissa vuonna 2008 hyväksytyyn toimenpideohjelman mukaisilla toimilla. Vuoden 2020 tavoitteen toteutuminen edellyttää myös markkinaehtoisen palvelutarjonnan kehittymistä.

Tekniikkariippumattomuus

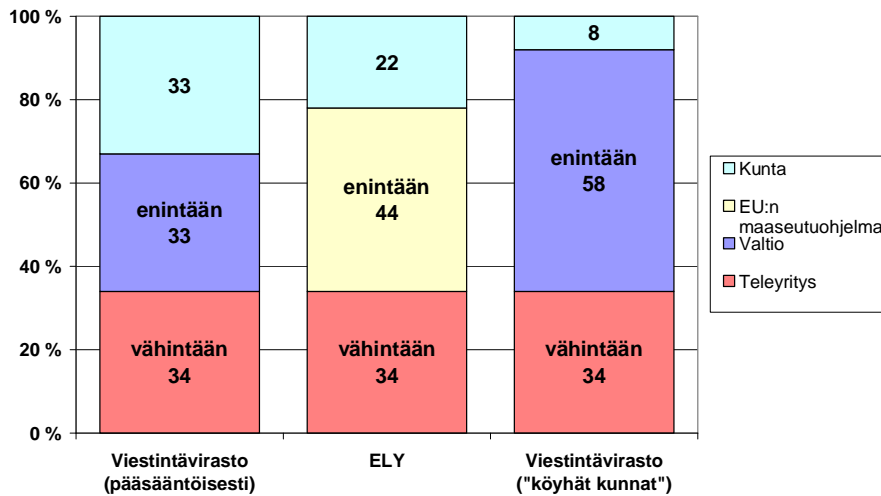
Vuonna 2008 asetettu tavoite on tekniikkariippumaton sekä runko- että tilaajaverkon osalta. Toistaiseksi julkisesti tuetut hankkeet on kuitenkin toteutettu yksinomaan valokuitutekniikalla. Vaikka langattomat tekniikat kehittyvät koko ajan, ne eivät lähitulevaisuudessa käytännössä yltäne vaadittavaan 100 Mbit/s yhteysnopeuteen. Koekäytössä tällaisiin nopeuksiin on esim. 4G/LTE-tekniikalla päästy, mutta käyttäjien yhteysnopeuksia laskevat käytännössä mm. muut samanaikaiset käyttäjät (langattoman tukiaseman kapasiteetti jaetaan käyttäjien kesken), etäisyys tukiasemasta, sääolot ja maastoesteet.

Liikenne- ja viestintäministeriö on useassa yhteydessä korostanut sitä, että tilaajan on voitava valita tilaajaliittymän tekninen ratkaisu ja yhteysnopeus, koska tilaaja maksaa myös tilaajayhteyden kustannukset.

3. Julkisen tuen periaatteet

Teleyritykset maksavat hankkeen tukikelpoisista kustannuksista vähintään kolmanneksen. Julkinen tuki – kaksi kolmannesta tukikelpoisista kustannuksista – jakautuu valtion, kuntien ja EU:n kesken. Tukea maksetaan ainoastaan niille hankkeille, jotka eivät ole kaupallisesti toteutettavissa. Nopeita yhteyksiä rakennetaan pääsääntöisesti vain sinne, missä niille on kysyntää. Laajakaistahankkeille myönnettäviin tukiin on käytettävissä yhteensä noin 130 miljoonaa euroa (valtio 66 miljoonaa euroa, EU:n Manner-Suomen maaseutuohjelma noin 25 miljoonaa euroa ja kunnat noin 40 miljoonaa euroa).

Kunnan osuus hankkeen tukikelpoisista kustannuksista on 8, 22 tai 33 prosenttia riippuen kunnan taloudellisesta kantokyvystä, väestötiheydestä, laajakaistahankkeen laajuudesta ja teknisestä toteutustavasta sekä asukasta kohden lasketuista kustannuksista. Siitä, mihin maksuluokkaan kukin kunta kuuluu, on säädetty valtioneuvoston asetuksella. 41 kunnassa maksuosuus on 8 prosenttia ja 59 kunnassa 22 prosenttia. Lopuissa 242 kunnassa kunta maksaa 33 prosenttia kustannuksista. Kuntaliitokset eivät vaikuta kunnan maksuosuuteen. Kuntaliitoksessa syntyvän ison kunnan osiin sovelletaan alkuperäisten kuntien maksuluokkia. Lakimuutoksen myötä on mahdollista saada lisäksi muita julkisia tukia siten, että julkisen tuen osuus tukikelpoisista kustannuksista on enintään 90 %.

Julkinen tuki maksetaan hankkeen toteuttavalle teleyritykselle. Hankkeisiin, jotka sijaitsevat 8 prosentin tai 33 prosentin kunnissa, tukea haetaan Viestintävirastolta. Hankkeisiin, jotka sijaitsevat 22 prosentin kunnissa, tukea haetaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta (ELY-keskuksilta). EU:n maaseutuohjelman osalta on huomioitava, että rahoitus loppuu vuoden 2013 lopussa ja ohjelman tuella rakennettavat hankkeet on valmistuttava ja tuet maksettava vuoden 2014 loppuun mennessä.

Hakumenettelyssä on kolme vaihetta. Maakuntaliitto valitsee ensin kilpailutuksen perusteella kullekin hanke-alueelle teleyrityksen toteuttamaan hanketta. Toisessa vaiheessa teleyritys hakee julkista tukea Viestintävirastolta tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Tukipäätöksessä määritellään hankkeen tukikelpoiset kustannukset ja tuen enimmäismäärä. Kunnissa, joiden maksuosuus on 8 tai 33 % ja hanke on käynnistetty 12.11.2012 jälkeen, Viestintävirasto maksaa puolet tuesta heti tukipäätöksen jälkeen. Kolmas vaihe hakumenettelyssä on tuen jäännösosan maksatuksen hakeminen. Myönnetyn tuen jäännösosan maksua haetaan toteutuneiden kustannusten perusteella hankkeen valmistuttua.

4. Ensimmäinen väliarviointi

Ensimmäinen väliarviointi aloitettiin vuoden 2011 keväällä liikenne- ja viestintäministeriössä laaditulla muistiolla. Muistio oli kesän aikana laajalla lausuntokierroksella hankkeeseen liittyvillä sidosryhmillä. Lausunnoissa Laajakaista kaikille 2015 –hankkeen tavoite nähtiin erittäin tärkeänä kansallisen tietoyhteiskuntakehityksen ja alueellisen tasa-arvon kannalta. Hankkeen toiminta- ja rahoitusmalli koettiin kuitenkin melko ongelmalliseksi. Jo silloin epäiltiin laajasti rahoituksen riittävyyttä.

Lausuntokierroksen palautteen perusteella väliarvioinnin sisältöä tarkennettiin. Euroopan komissiolle lähetettiin kirje, jossa kuvattiin Suomen laajakaistahankkeen tilannetta, väliarvioinnin tuloksia ja notifiointin tarkistusta edellyttäviä asioita. Eduskunnassa pidettiin 11.10.2011 työpaja, johon osallistui lähes 100 kansanedustajaa ja sidosryhmien edustajaa. Työpajassa esiteltiin väliarvioinnin tuloksia ja kuultiin sekä sidosryhmiä että eduskuntaryhmiä. Komission kanssa aloitettiin keskustelut notifiointin yksityiskohdista.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen valmistelu ja laajakaistatukilain muutoksen vireillepääntö aloitettiin marraskuussa 2011. Uudet tukiehdot lähetettiin EU:n komissiolle notifioitavaksi 22.1.2012. Valtioneuvoston antoi periaatepäätöksen laajakaistayhteyksien kehittämisestä 3.5.2012. Siinä todetaan seuraavaa:

Laajakaistayhteyksien nopeustavoitteet

1. Yleispalveluun kuuluvan tietoliikenneyhteyden nopeustaso säilytetään toistaiseksi yhdessä megassa (1 Mbit/s). Vaalikauden aikana selvitetään, missä aikataulussa uusien taajuusalueiden käyttöönotto mahdollistaa yleispalvelunopeuden nostamisen 10 megaan (10 Mbit/s).
2. Vuodelle 2015 asetettu sadan megan tavoite (100 Mbit/s) säilytetään vaalikauden ajan ennallaan.

Kaikkien kansalaisten perustasoinen tietoliikenneyhteys (1 Mbit/s)

3. Teleyritykset velvoitetaan lainsäädännöllä tarjoamaan ja markkinoimaan yhden megan (1 Mbit/s) yleispalveluliittymiä.
4. Viestintäviraston henkilöstöresursseja lisätään vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa yleispalvelua koskevien valitusten kohtuullisen käsittelyajan turvaamiseksi.
5. Asetetaan työryhmä, jonka tehtävänä on viimeistään 29.3.2013 mennessä arvioida, miten parhaiten edistetään vapaa-ajan asuntojen laajakaistayhteyksien tarjontaa ja kysyntää.

Markkinaehtoisten alueiden huippunopeiden yhteyksien tarjonnan ja kysynnän edistäminen (100 Mbit/s)

6. Liikenne- ja viestintäministeriö laatii toimenpideohjelman huippunopeiden yhteyksien tarjonnan ja kysynnän edistämiseksi markkinaehtoisilla alueilla.

Julkisesti tuettu haja-asutusalueiden laajakaistahanke (100 Mbit/s)

7. Haja-asutusalueiden laajakaistahankkeen rahoitusta arvioidaan myöhemmin valtion kehys- ja budjettivalmistelun yhteydessä tarvittaessa erikseen.
8. Tukimäärärahan maakuntakiintiöistä luovutaan keväällä 2012.
9. Laajakaistahankkeeseen ei tehdä tukimäärärahan tarpeeseen vaikuttavia muutoksia.
10. Pienien teleyritysten investointirahoitusta ja uusien toimijoiden tarvitsemää pääomarahoitusta helpotetaan.
11. Laajakaistahankkeesta laaditaan toinen väliarviointi vuonna 2013.

Kustannustehokkaan laajakaistarakentamisen edistäminen

12. Maantie-, rata- ja yksityistielakeja tarkistetaan niin, että kaapeleita voidaan jatkossa sijoittaa liikenneinfraan kokonaistalouden kannalta edullisimmalla tavalla.
13. Kustannustehokkaiden rakennustekniikoiden käyttöä edistetään kaapelin asennustöiden ohjeistusta päivittämällä.

5. Laajakaistatukilain muutos

Valtioneuvoston periaatepäätöksen perusteella annettiin hallituksen esitys laajakaistatukilain muuttamisesta. Komissiolta saatiin hyväksyntä notifiointiin 7.9.2012. Tämän jälkeen eduskunta pääsi käsittelemään hallituksen esitystä. Eduskunta hyväksyi muutoksen lakiin laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla (1186/2009) 2.11.2012 (594/2012). Laki astui voimaan 12.11.2012 ja siihen tehtiin seuraavat muutokset.

Valtioneuvosto voi päättää, että tuki ei jakaudu maakunnittaisina kiintiöinä.

Maakuntaliitolle toimitettavaan tukihakemukseen vaaditaan lisättäväksi yrityksen liiketoimintasuunnitelma tai muu kuvaus yrityksen toiminnasta sekä maksuvalmius- ja kannattavuuslaskelma.

Tukihakemuksessa on oltava hakijan selvitys siitä, mitä muuta julkista tukea hän on saanut hankkeeseen. Julkisella tuella tarkoitetaan tällöin Euroopan unionin, valtion tai muun julkisyhteisön myöntämää rahoitusta tai muuta vastaavaa etuutta.

Valtion tukea voidaan myöntää vain, jos tuen myöntämisellä ei arvioida olevan muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia eikä Euroopan komissio vastusta tuen myöntämistä. Tukea ei voida myöntää siltä osin kuin julkisen tuen osuus hankkeesta ylittää Euroopan komission hyväksymän tuen enimmäismäärän.

Tuen hakijan hakemuksesta hänelle myönnetystä valtion tuesta voidaan maksaa 50 prosenttia sen jälkeen, kun tukipäätös on tehty. Tuen jäännöserän maksamisen edellytyksenä on, että laajakaistahanke on valmistunut ja että tuen saaja on esittänyt Viestintävirastolle hyväksyttävän selvityksen kaikista tukikelpoisista kustannuksista.

Jos teleyritys ei liikenne- ja viestintäministeriön tai Viestintäviraston pyynnöstä huolimatta kerää tai luovuta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja, eikä kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa, vähintään kuukauden määräajassa oikaise menettelyään, Viestintävirasto voi velvoittaa teleyrityksen korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Velvoitteen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko.

Lain tultua voimaan valtioneuvosto teki 22.11.2012 päätöksen maakuntakiintiöiden poistamisesta.

6. Hankkeen tilanne

Hankkeiden sijainti

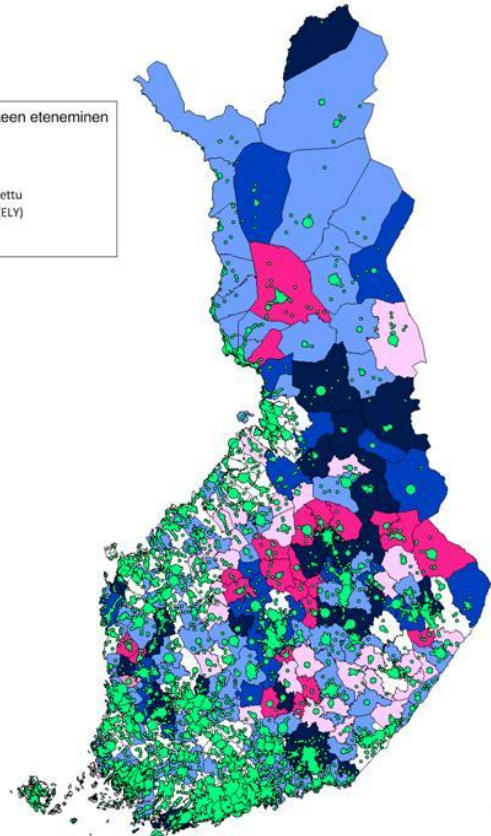
Oheiseen karttaan on merkitty laajakaistahankkeiden sijainti kunnittain. Kunnat, jotka ovat valtion tuen piirissä (8 %:n ja 33 %:n kunnat), ovat sinisen sävyisiä ja kunnat, jotka ovat EU:n tuen piirissä (22 %:n kunnat), ovat punasävyisiä. Mitä tummempi väri on, sitä pidemmällä hankkeet ovat. Vihreällä merkatut alueet ovat tukikelvottomia.

Hankkeiden sijainti

Karttaan on merkitty vihreällä laajakaistahankkeen ns. tukikelvottomat alueet.

Karttakuvaan on merkitty kaikki kunnat, joissa hankkeita on. Erikseen on ilmoitettu tuetut hankkeet sekä hankkeet, joissa tukihakemus on käsittelyssä sekä ELY-keskusten hankkeet.

Karttaan on merkitty tieto kunnan tarkkuudella, vaikka tukihanke ei välttämättä kata koko kuntaa.

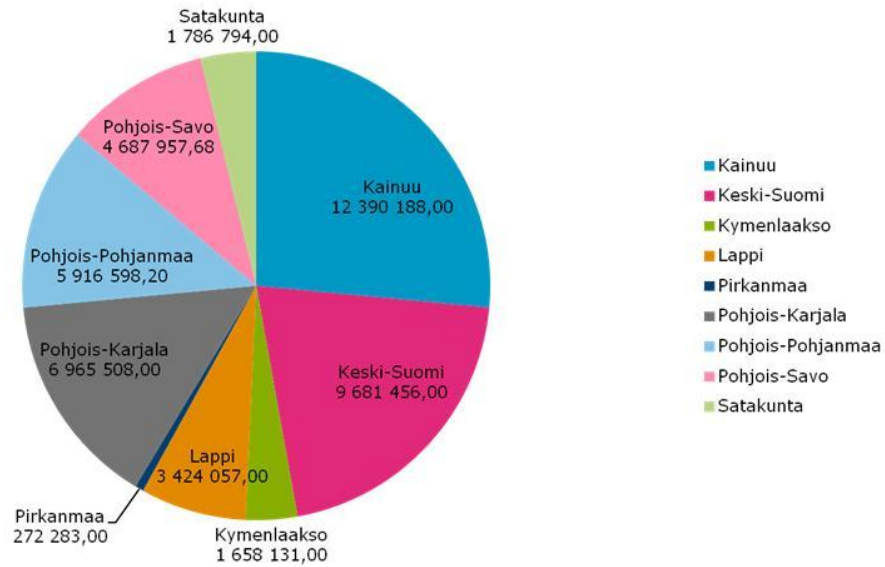

Kuten kartasta havaitaan, ovat hankkeet pisimmällä Keski-Suomessa, Pohjois-Savossa ja Kainuussa. Myös Lapissa, Pohjois-Karjalassa, Satakunnassa, Kymenlaaksossa ja Etelä-Savossa hankkeita on liikkeellä merkittävästi.

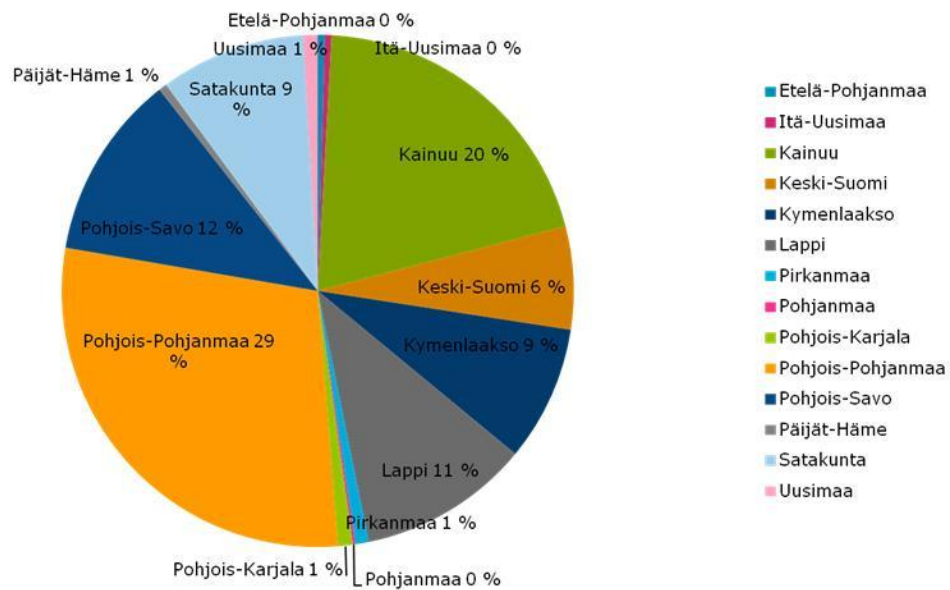
Valtion tuen piirissä olevat hankkeet

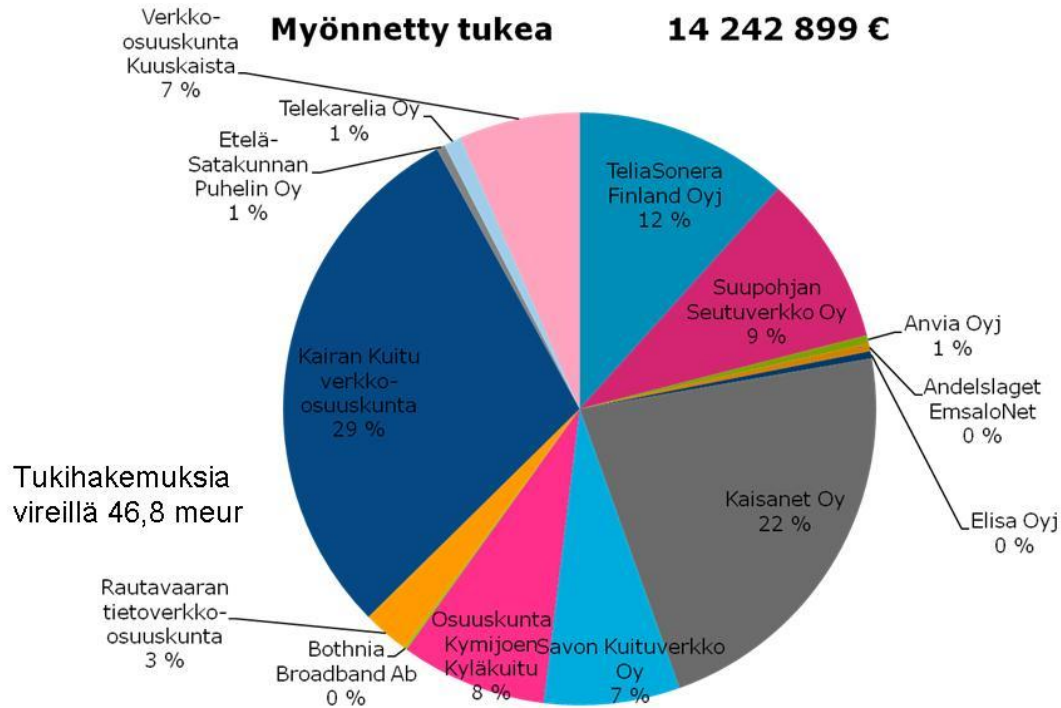
Maakuntien liitot ovat kilpailuttaneet tähän mennessä noin 800 hanketta joista toteuttaja on valittu noin puoleen. Viestintävirasto on antanut tukipäätöksen 36 hankkeeseen. Tukea on myönnetty tähän mennessä n. 14,3 M€:n edestä. Kaikkiaan vireillä olevien hankkeiden kokonaisarvo on n. 180 M€, joihin myönnetty, haettu tai vireillä oleva valtion tuki on yli 85 M€. Tukikelpoiset kustannukset jäivät lähes aina hankkeen kokonaiskustannuksia pienemmiksi, mistä johtuen myönnetyn tuen määrä on lähes aina haettua määrää pienempi. Kaikkiaan valtion tukea on käytettävissä 63 M€, joten tukirahat ovat loppumassa lähiaikoina. Alla olevissa kuvissa näkyy hattu tuki maakunnittain, myönnetty tuki maakunnittain ja myönnetyn tuen jakautuminen operaattoreittain muistion kirjoitushetken tilanteen mukaan.

Viestintävirastolta haetun tuen määrä maakunnittain

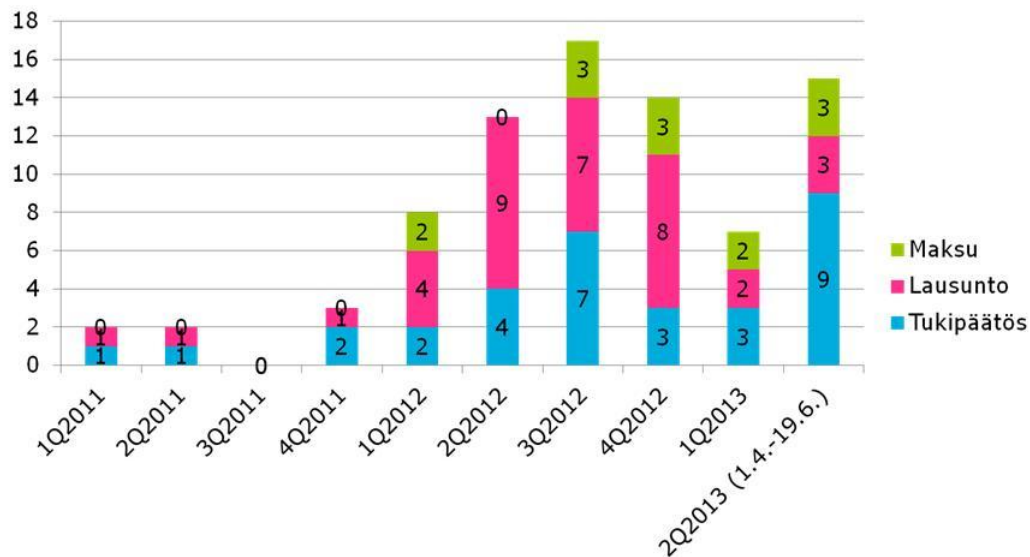
Viestintäviraston myöntämä tuki maakunnittain

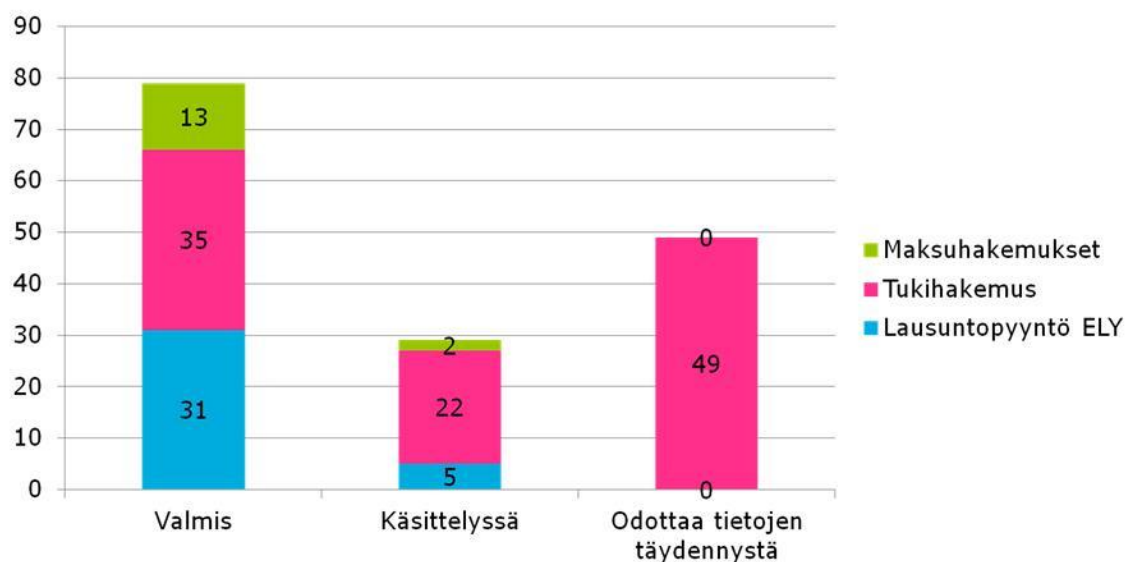

Viestintävirastoa on arvosteltu tukihakemusten käsittelyn hitaudesta. Alussa kaikilla osapuolilla, maakuntien liitoilla, operaattoreilla ja Viestintävirastolla olikin haasteita prosessin sujuvuudessa. Tukihakemukset olivat usein epätäydellisiä ja lisäselvitysten saaminen vei aikaa. Tukisäännöt eivät ole kaikkein yksinkertaisimpia. Vähitellen asioita on opittu ja hakemusprosessia on selkeytetty, mutta siitä huolimatta on syytä muistaa, että prosessiin kuluu aikaa. Prosessiin kuuluu rakennettavan hankealueen määrittely, verkon toteuttajan valinta, verkon rakentamisen suunnittelu ja tukipäätöksen valmistelu. Prosessin läpimenoaika on minimissään n. 1 vuosi. Seuraavista kuvista näkyy asioiden ratkaisutilanne sekä tukihakemusten ja ELY-lausuntojen käsittelytilanne toukokuun 2013 puolivälissä.

Asioiden ratkaisu

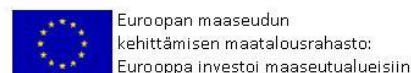

Tukihakemusten ja ELY-lausuntojen käsittelytilanne 19.6.2013

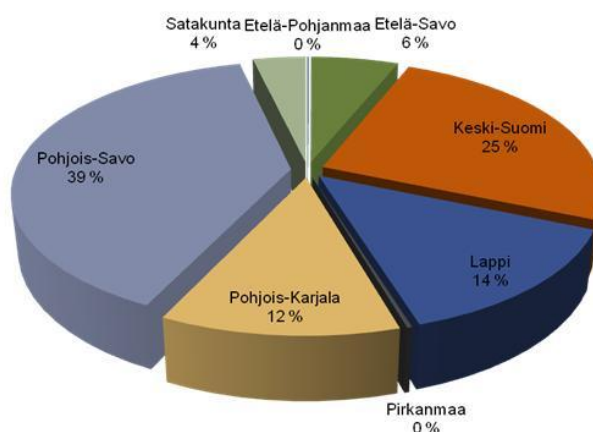

EU-tuen piirissä olevat hankkeet

ELY-keskusten alueilla on 39 vähintäänkin vireillä olevaa hanketta. Niiden yhteenlaskettu tuen määrä on n. 21,5 M€. Oheisesta taulukosta näkyy tuen jakautuminen maakunnittain.

Vähintäänkin vireillä olevien hankkeiden osuudet ELY- keskuksittain prosentteina

Pohjois-Savon ELY –keskus Maaseutu- ja Energia

6

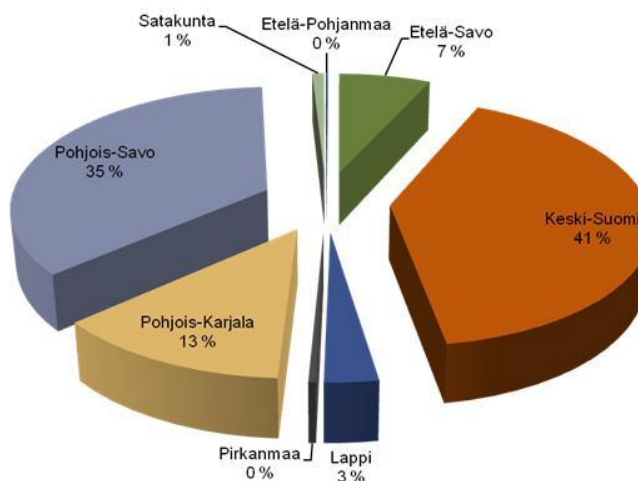
Lisäksi on 10 hanketta, joille on valittu toteuttaja, mutta jotka eivät ole vireillä. Näistä mahdollisesti toteutettavien hankkeiden EU-tuki olisi enintään n. 12,5 M€. Tällöin tukimäärä saattaisi nousta jopa 34 M€:oon. Tällöin kaikki käytettävissä oleva n. 24,6 M€ EU-tuki saataisiin käytettyä. On kuitenkin huomattava että:

- Kaikkea sidottua määrää ei voida maksaa
- Kaikkea haettua määrää ei myönnetä
- Kaikille vireillä oleville hankkeille ei myönnetä tukea
- Kaikki maakuntien liittojen valitsemat hankkeet eivät tule vireille
- Mahdollisuus turvautua nopeutettuun menettelyyn, jos tukikiintiötä ei muuten saada käytettyä

ELY-keskukset ovat myöntäneet EU-tukea tähän mennessä 13,3 M€. Oheisesta taulukosta näkyy tuen jakautuminen maakunnittain.

Tuen saaneiden hankkeiden osuudet ELY- keskuksittain

ELY-keskus	Myönnetty
Etelä-Pohjanmaa	14 814
Etelä-Savo	892 070
Keski-Suomi	5 424 644
Lappi	382 503
Pirkanmaa	52 047
Pohjois-Karjala	1 694 698
Pohjois-Savo	4 749 965
Satakunta	117 355
	13 328 097

Koska EU:n budjettikausi päättyy kuluvan vuoden lopussa, on EU-tukien myöntämisellä kiire. Maaseuturahaston EU-tuet on myönnettävä 31.12.2013 mennessä. Lausuntoja hankkeiden tukikelpoisuudesta on mahdollista lykätä vuoden 2014 loppuun. Viimeiset maksuhakemukset on jätettävä 30.4.2015 mennessä.

7. Sidosryhmien palaute seutuverkkoseminaarissa

Suomen Seutuverkot ry järjesti perinteisen kevätseminaarin 19. - 21.3.2013. LVM järjesti seminaarin yhteydessä työpajan, jossa keskusteltiin Laajakaista kaikille 2015 – hankkeeseen liittyvistä haasteista ja pyydettiin ideoita hankkeen toiseen väliarviointiin sisällytettävistä ehdotuksista. LVM alusti työpajan ja se toteutettiin kolmessa ryhmässä. Kussakin ryhmässä oli yli 20 osanottajaa. Keskustelu ryhmässä oli vilkasta ja yksi ryhmän jäsenistä esitteli ryhmänsä johtopäätökset seminaarissa. Seuraavassa tiivistelmät työryhmien ehdotuksista:

Työryhmä 1

- Byrokratian vähentäminen
- Rakennusaikaa vain kesä; hankkeet siirtyvät eteenpäin
- 22 %:n kunnissa aika loppuu kesken; jatkoaikaa saatava jollakin tavalla
- Prosessin nopeutus
- Määritellään keskihinta kuitukilometrille; tämän alittaville hankkeille kevennetty verkkoanalyysi
- Myönnetty 66 M€ valtiontuki on loppumassa; LVM:n tehtävä jatkosuunnitelma
- Muistettava, että valtio saa verotuloina maksamansa tuen takaisin
- Laajakaistan markkinointi alkaa vaikuttaa vasta nyt. Jos hankkeelle ei saada jatkoa, markkinointi menee hukkaan.
- Indeksisidonnaisuus tukeen
- Verkko maksaa itsensä takaisin julkisten palvelujen kustannussäästöinä

Työryhmä 2

- Byrokratian vähentäminen, sujuvammät käytännöt
- Prosessin käsittelyjen nopeuttaminen; tukipäätös, lausunto, maksupäätös
- 2 km:n sääntö tulisi poistaa kokonaan
- Haja-asutusalueiden asutut alueet tulisi saada tukikelpoisiksi
- Aikataulujen tarkastelu, rahoitusta myös 2015 jälkeen, lisää rahaa jaettavaksi
- Välitarkastelun tulee valmistua syksyllä 2013; kunnollinen katsaus tapahtuneeseen
- Rahoituksen jatkosuunnitelmat myös lopun 5 %:n osalta
- Myös tulevilla ohjelmakaudella monirahastoinen tuki on turvattava; kyläverkkojen rakentaminen oltava mahdollista
- Kupariverkosta luopumisen kompensatio; vaihda nopeampaan, saat hyvitystä malliin
- Lisää palveluita verkkoon, etäpalvelut, sote-palvelut yms.
- Onnistuneet käyttäjän kokemukset kaikkien tietoisuuteen; kylät mukaan sisältäpäin
- Ruotsin ja Norjan penetraatio korkeampi; hyvät käytännöt siltä meille käyttöön

Työryhmä 3

- Yhteinen tahtotila tulee saada aikaan! Tarkoittaa sitä, että homman tulisi olla mahdollisimman selvää..
- Rahoitus sekavaa, monimutkaista ja jopa eriarvoistavaa. Tuki vain reuna-alueille, mutta markkinat eivät todellisuudessa huolehdi lopuista – ainoastaan keskustoista ja runsaasti lähiöalueita jää peiton ulkopuolelle.
- Uusi ohjelmakausi tarvitaan ja laajennettuna koskemaan myös nyt ulos jääneitä lähiöalueita
- Uusia takauskeinoja kaivataan. Tällä hetkellä hyväksytyjen vakuuksien saanti on hankalaa ja kallista muualta kuin kunnilta.
- Tarvitaan laajempaa täsmätiedotusta kunnille – eli, mistä on kyse? Mikä on mahdollista? Miten kannattaa edetä? Koulutusta. Mitä verkko tuo tullessaan? Tarvitaanko nopeita yhteyksiä?
- Verkko-operointi ja palveluoperointi erikseen (tarjouspyynnöissä).
- Päätöksentekoprosessissa ja koko hankkeenkin vauhdittamisessa kunta on tärkeä.
- Kunta haluaa myös tasapuolisuutta kaikille asukkaalleen.
- Hankkeita jarruttaa kaksi asiaa: demokratia ja byrokratia
- Teleoperaattorit on saatava mukaan kertomaan mahdollisuuksista – yhteismarkkinointi
- Kuntien tarvitsemat palvelut esiin; sote- ja sivistyspuolen palvelut. Näistä koulutusta/tiedostusta. Onko tarjontaa jo olemassa? Miten laajakaistayhteyksiä voidaan hyödyntää tällä sektorilla?
- Vapaa-ajan asuntojen huomioiminen.
- Rahoituksen jatkuvuus!!! Lisärahaa myös tuleville vuosille: mikä on nykyisen projektin vaikuttavuus ja mitä haluttaisiin lisää.
- On ollut puhetta myös mahdollisista metriterusteisista sijoitusoikeuksista tiealueille, jotka mahdollisesti toteutuessaan seisauttavat kaiken rakentamisen.

Yhteenvetona työpajoista voidaan todeta, että laajakaistahankkeelle halutaan jatkoaikaa ja lisää tukirahaa. Erityisesti 22 %:n kunnissa EU-tuki on loppumassa ja nämä kunnat ovat jäämässä eriarvoiseen asemaan muihin kuntiin verrattuna. 2 km:n sääntöä ehdotetaan poistettavaksi. Palvelujen merkitystä kysynnän lisääjänä korostettiin. Vapaa-ajan asunnot ehdotetaan huomioitavaksi hankkeissa.

8. Jatkokeskusteluaiheet

Alle on koottu asiakokonaisuuksia, jotka keväällä käytyjen keskustelujen perusteella on toisessa väliarvioinnissa syytä nostaa esille.

Pääperiaatteena on, että ensimmäisessä väliarvioinnissa jo linjattuja asioita ei nyt nosteta uudelleen esiin. Koska hanke on jo puolivälissä, on perusteltua välttää isoja, merkittäviä lakimuutoksia tai uutta notifiointia komissiolle edellyttäviä tarkistuksia hankkeeseen. Hankkeiden osapuolet näyttävät vähitellen oppineen hakuprosessin käytännöt, eikä uusilla säännöillä ole syytä sotkea koko ajan paremmin sujuvaa hakuprosessia.

Ensimmäisen väliarvioinnin tuloksena 3.5.2012 tehdyssä valtioneuvoston periaatepäätöksessä laajakaistarakentamisen kehittämisestä mainitut toimenpiteet ovat etenemässä. Samoin muutokset lakiin haja-asutusalueiden laajakaistarakentamisen tuesta näyttävät täyttävän niille asetetut tavoitteet. Pienien toimijoiden toimintaedellytyksiä on parannettu ottamalla käyttöön tuen ennakkomaksu. Tukiprosessia on selkeytetty ja tukihakemuksen käsittelyyn tarvittava aika on tiedostettu. Niinpä hankkeet ovat vauhdittuneet ja aikaisempi huoli tukimäärärahojen kululumisesta on kääntynyt huoleksi tukirahojen riittäväydestä. Erityisesti 22 %:n kuntien osalta rahoituskausi on loppumassa. Maaseuturahastoa ei nykytiedon mukaan voi käyttää vuoden 2013 jälkeen kuin ehkä pienimuotoisesti kylä-verkkoihin.

Lausunnoissa pyydetään näkemyksiä ja ehdotuksia erityisesti seuraavista asiakokonaisuuksista:

1. *Mihin ensimmäisessä väliarvioinnissa ratkaisematta jääneisiin ongelma-kohtiin tuli si toisessa väliarvioinnissa kiinnittää huomiota?*
2. *Miten laajakaistahankkeiden toteutuksessa aktiivisten pienien operaattoreiden toimintaedellytyksiä voitaisiin edelleen parantaa?*
 - Maakuntaliittojen valitsemat tuenhakijat ovat yhä useammin toimintansa aloittavia tai toimintaansa nopeasti laajentavia verkkoyhtiöitä (ei perinteisiä yleisoperaattoreita), joiden oma pääoma on pieni, eikä niillä ole vakuudeksi kelpaavaa omaisuutta
 - Em. yhtiöiden rahoittajat edellyttävät tukipäätöstä ennen omaa päätöstään hankkeen/ hankkeiden rahoittamisesta (hankkeiden toteutuminen ei ole 100 % varmaa; sidottuja EU:n maaseuturahaston tukivaroja ei ehditä vapauttaa uudelleen sidottavaksi)
 - Todelliset tukikelpoiset kustannukset eivät ole tuenhakijalla tiedossa tukihakemusta jättäessään; selviävät vasta Viestintäviraston tekemästä verkkoanalyysistä ja tukipäätöksestä
3. *Mitkä ovat laajakaistarakentamisen rahoitustarpeet suhteessa käytettävissä olevaan rahoitukseen eri maakunnissa ennen vuotta 2015 ja sen jälkeen?*
 - Maaseuturahaston EU-tuen haku-aika päättyy 31.12.2013.
 - Valtion laajakaistatukirahojen sitoutumisaste on jo varsin korkea ja rahoitus näyttää tulevan sidotuksi vireillä oleviin hankkeisiin jo tämän vuoden aikana.
 - Täydennysrahoituksen mahdollisuudet?
4. *Miten kuntien toimia löytää laajakaistahankkeille toteuttaja voidaan tukea?*
 - Kunnat ovat perustaneet omia verkkoyhtiöitä, koska kaupalliset toimijat eivät rakenna haja-asutusalueita edes julkisella tuella. Yhtiöiden perustamien ja rahoitusjärjestelyt vievät aikaa. Liikenne- ja viestintäministeriö on laatinut ohjeistusta

osuuskuntien ja verkkoyhtiöiden perustamiseen. Miten parhaiden käytäntöjen hyödyntämistä muissa kunnissa voidaan entisestään edistää?

5. *Miten laajakaistahankkeisiin liittyvää lupamenettelyä (esim. kaapelien sijoitusluvat) ja muuta hallinnointia voitaisiin keventää? Miten yhteisrakentamista voidaan edistää?*
 - Komissio julkaisi keväällä esityksen laajakaistarakentamisen kustannusten alen- tamiseksi. Siinä esitettiin mm., että kaapelien sijoitusluvat tulisi saada yhden pal- velupisteen kautta. Miten esitys tulisi toteuttaa Suomessa, jossa luvanmyöntäjiä on satoja – esim. jokainen kunta omalla alueellaan?
 - On esitetty, että kaapelien sijoittamisesta teiden varsiin alettaisiin periä maksua. Miten tämä vaikuttaisi julkisesti tuettujen hankkeiden toteuttamismahdollisuuk- siin?
6. *Miten vapaa-ajan asuntojen laajakaistayhteyksiä voitaisiin parhaiten edistää han- kealueilla?*
 - Keväällä 2013 valmistuneessa vapaa-ajan asutuksen laajakaistayhteyksien kehit- tämisyöryhmän raportissa esitettiin vapaa-ajan asutuksen sisällyttämistä 100 Mbit/s laajakaistahankkeeseen. Onko ehdotus kannatettava?
7. *Euroopan digitaalisen agendan huomioiminen Suomessa?*
 - Euroopan komissio korostaa laajakaistainfrastruktuurin tärkeyttä taloudelle ja yh- teiskunnalle. Euroopan digitaalisen agendan (DAE = Digital Agenda for Europe) tavoitteena on, että kaikilla on saatavilla vähintään 30 Mb/s laajakaistayhteys ja 50 % väestöstä on saatavilla 100 Mb/s laajakaistayhteys vuoteen 2020 mennes- sä. Edelleen komissio toteaa, että tähän tavoitteeseen ei päästä kaupallisella tar- jonnalla, vaan harvaan asutuilla alueilla tarvitaan jäsenvaltioiden julkista tukea. Miten tähän komission strategiseen tavoitteeseen vastataan Suomessa.